

Tribiwnlys Addysg Cymru Adroddiad Blynnyddol Safonau'r Gymraeg 2024-2025

Cynnwys

Rhagair	1
Trefniadau Goruchwyllo Cydymffurfiaeth	2
Statws yr Hysbysiad Cydymffurfio ar gyfer sefydliad sydd wedi newid ei enw	2
Asesu Cydymffurfiaeth	2
Adrodd ar waith a wnaed yn 2024-25	4
Gwaith sydd i ddod 2025-26	5

Rhagair

Dyma nawfed adroddiad blynyddol Tribiwnlys Addysg Cymru ar ei gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ers i'r Safonau ddod i rym ar 30 Mawrth 2017. Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y cyfnod 1 Ebrill 2024 i 31 Mawrth 2025.

Ym mis Medi 2021, newidiodd Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru (TAAAC) ei enw i Dribiwnlys Addysg Cymru. Fodd bynnag, at ddibenion Safonau'r Gymraeg bydd y Tribiwnlys yn dilyn yr un safonau ag a bennwyd ar gyfer TAAAC.

Mae dwy ran i'r Tribiwnlys, sef yr ysgrifenyddiaeth a'r Deiliaid Swyddi Barnwrol. Mae'r ddwy ran yn gweithio gyda'i gilydd, yn ystod y broses apelio a hawlio, gan wneud tasgau gwahanol. Mae Deiliaid Swyddi Barnwrol yn cynnwys:

- Llywydd y Tribiwnlys, hynny yw, yr arweinydd barnwrol;
- Barnwyr y Tribiwnlys; ac
- Aelodau Arbenigol, sydd â phrofiad o blant a phobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a/neu anableddau.

Mae Deiliaid Swyddi Barnwrol yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru. Mae hyn yn golygu na all unrhyw un yn y Llywodraeth nac unrhyw un sydd wedi'i gyflogi gan y Llywodraeth ddylanwadu ar eu penderfyniadau. Mae aelodaeth y Tribiwnlys yn cynnwys 14 Barnwr a 15 Aelod Arbenigol. O'r rhain, mae gan y Tribiwnlys 7 Deiliad Swydd Farnwrol (4 Barnwr, 3 Aelod Arbenigol) sydd â sgiliau Cymraeg cryf, a gellir cynnull panel llawn (hynny yw Barnwr a 2 Aelod Arbenigol) a all glywed a chynnal gwrandawriad llawn drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r ysgrifenyddiaeth yn ymdrin â phob ymholiad ffôn a phob ymholiad ysgrifenedig. Maent yn weision sifil a gyflogir gan Lywodraeth Cymru ac yn rhan o Uned Tribiwnlysoedd Cymru, sy'n gyfrifol am weinyddu chwe thribiwnlys datganoledig ledled Cymru. Mae'r ysgrifenyddiaeth yn darparu rôl cymorth gweinyddol ac ni all ddylanwadu ar benderfyniad panel y Tribiwnlys. Nid oes neb yn nhîm yr ysgrifenyddiaeth yn rhugl yn Gymraeg, ond mae cymorth ysgrifenyddiaethau eraill Uned Tribiwnlysoedd Cymru ar gael iddynt pan fo angen. Mae'r Uwch Reolwr Gweithrediadau a Phennaeth Tribiwnlysoedd Cymru yn rhugl yn y Gymraeg.

Dyddiad cyhoeddi: 30/09/2025

Manylion cyswllt ar gyfer ymholiadau: Tribunal.Enquiries@llyw.cymru

Trefniadau Goruchwyllo Cydymffurfiaeth

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn wedi'i baratoi gan Uned Tribiwnlysoedd Cymru ac wedi'i gymeradwyo gan Lywydd Tribiwnlys Addysg Cymru.

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn ymddangos ar wefan y Tribiwnlys ac mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cael gwybod ei fod wedi cael ei gyhoeddi.

Statws yr Hysbysiad Cydymffurfio ar gyfer sefydliad sydd wedi newid ei enw

Ar 31 Mawrth 2022, derbyniodd Llywydd y Tribiwnlys lythyr gan Ddirprwy Gomisiynydd y Gymraeg yn cadarnhau statws yr hysbysiad cydymffurfio ar gyfer Tribiwnlys Addysg Cymru (y Tribiwnlys), yn dilyn newid ei enw o'r Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig (TAAAC).

Dywedodd y llythyr, gan mai dim ond newid enw a fu yn yr achos hwn, a chan fod swyddogaethau'r Tribiwnlys yn parhau'n debyg iawn i'r tribiwnlys blaenorol, nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach. Mae'r hysbysiad cydymffurfio a gyhoeddwyd ar gyfer TAAAC yn parhau i fod ar waith ar gyfer y Tribiwnlys. Wrth ystyried sefydliad sy'n newid ei enw ar ôl cael ei hysbysiad cydymffurfio o dan adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, nid yw newid enw person a bennir yn Atodlen 6 neu Atodlen 8 yn effeithio ar weithrediad y Mesur mewn perthynas â'r person hwnnw.

Asesu Cydymffurfiaeth

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r Tribiwnlys yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau cyflenwi gwasanaethau drwy'r camau canlynol:

- Cynhyrchu brand dwyieithog newydd i gyd-fynd ag enw newydd y tribiwnlys.
- Rhoi canllawiau i staff ar sut i ymateb i ohebiaeth, ateb y ffôn ac ateb negeseuon e-bost.
- Darparu templedi ar gyfer llythyrau sy'n cynnig cyfle i ddefnyddwyr y Tribiwnlys gael gohebiaeth yn Gymraeg. Mae llythyrau a negeseuon e-bost oddi wrth y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol yn datgan bod gohebiaeth yn cael ei chroesawu yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.
- Mae'r holl ddogfennau a gynhyrchir i'r cyhoedd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, gan gynnwys ffurflenni cais a dogfennau canllaw. Mae fersiynau Saesneg o ddogfennau a ffurflenni a gynhyrchir gan y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol yn datgan eu bod ar gael yn Gymraeg, ac y gall y cyhoedd gyflwyno gwybodaeth i'r Tribiwnlys yn Gymraeg.

- O fis Mawrth 2024, mae cwestiwn dewis iaith newydd wedi'i gynnwys yn y ffurflenni, ac ail gwestiwn nad yw'n orfodol yn gofyn "Os ydych chi'n gallu siarad Cymraeg ac wedi nodi Saesneg fel eich dewis iaith, byddem yn croesawu adborth i gael gwybod am yr hyn sy'n eich rhwystro rhag defnyddio'r Gymraeg mewn Tribiwnlys".
- Sicrhau bod pawb yn deall bod darpariaeth ar gyfer cynnal gwrandawiadau yn Gymraeg ac y gall unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwrandawriad.
- Mae pob tudalen o'n gwefan ar gael yn Gymraeg a Saesneg.
- Mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio system ffôn drwy Microsoft Teams. Mae'r Tribiwnlys yn defnyddio'r system hon i sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safonau 8 a 9 drwy sicrhau bod gan ddefnyddwyr y Tribiwnlys yr opsiwn o bwyso 1 i siarad ag aelod o'r tîm yn Gymraeg a phwyso 2 i siarad ag aelod o'r tîm yn Saesneg.

Defnyddio ein gwasanaethau 2024-2025

Cyfanswm y ceisiadau a ddaeth i law	134
Nifer y ceisiadau a gafodd eu prosesu yn Gymraeg	5
Cyfanswm y gwrandawiadau a gynhelir	127
Nifer y gwrandawiadau a gynhaliwyd yn Gymraeg	6

Gwefannau

Nodir isod ddadansoddiad o faint o weithiau yr ymwelwyd â thudalen hafan Gymraeg a Saesneg Tribiwnlys Addysg Cymru rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025.

	Saesneg	Cymraeg	Cyfanswm
Nifer yr ymweliadau â thudalen Tribiwnlys Addysg Cymru	7,854	52	7,906
Nifer yr ymweliadau â thudalen TAAAC	1,093	18	1,111

Safonau Llunio Polisi

Mae'r Tribiwnlys yn arfer ei swyddogaethau statudol yn unol â'r ddeddfwriaeth sy'n ei lywodraethu. Nid yw o fewn cylch gwaith y Tribiwnlys i ddatblygu polisi. Er hynny, rydym yn ystyried effaith ein penderfyniadau gweithredol ar ddarpariaeth ein gwasanaethau yn Gymraeg.

Safonau Cadw Cofnodion

Mae Hysbysiad Cydymffurfio'r Tribiwnlys (sy'n manylu ar y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, Llundio Polisi a Chadw Cofnodion y mae'n rhaid i'r Tribiwnlys gydymffurfio â hwy) wedi'i gyhoeddi ar wefan y Tribiwnlys: www.tribiwnlysaddysg.llyw.cymru/sites/educationtribunal/files/2021-08/hysbysiad%20cydymffurfio_0.pdf. Rydym yn cadw cofnod o nifer y cwynion a ddaw i law, os oes rhai, sy'n ymwneud â chydymffurfio â'r Safonau.

Cwynion

Ni ddaeth unrhyw gwynion i law'r Tribiwnlys am wasanaeth Cymraeg Tribiwnlys Addysg Cymru yn ystod y cyfnod adrodd.

Adrodd ar waith a wnaed yn 2024-2025

	Cam Gweithredu	Cynnydd
1.	Bydd gwefannau Tribiwnlys Addysg Cymru a TAAAC yn cael eu hadolygu a bydd cyfleoedd i gael mynediad at wasanaethau'r Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael eu hamlygu.	Parhau i gyflawni'r amcan: Mae'r logo Cymraeg oren wedi'i gosod ar dudalen hafan gwefan Tribiwnlys Addysg Cymru. Ar hyn o bryd rydym yn cydweithio â thîm y we i archwilio ffyrdd pellach o hwyluso mynediad hawdd at wasanaethau Cymraeg ar-lein.
2.	Meithrin cysylltiadau â defnyddwyr gwasanaethau i nodi'r hyn sy'n eu rhwystro rhag rhyngweithio â'r Tribiwnlysoedd drwy gyfrwng y Gymraeg.	Parhau i gyflawni'r amcan: Mae'r broses wedi'i chynllunio i gasglu gwybodaeth gan ddefnyddwyr, ac mae'r holl ffurflenni cais yn gofyn i ymgeiswyr sy'n siarad Cymraeg ac sydd heb ddewis rhyngweithio yn Gymraeg â'r Tribiwnlys nodi eu rhesymau am beidio â gwneud hynny. Casglwyd data o fis Mawrth 2024. Mae'r data a gesglir yn cael eu cyflwyno mewn adroddiad i Arweinwyr Barnwrol bob chwarter. Nid oes digon o wybodaeth wedi'i chasglu eto i gynnal dadansoddiad boddhaol. Byddwn yn parhau i gasglu data a fydd yn cael eu dadansoddi cyn gynted ag y bydd digon o ddata wedi'u casglu gan ddefnyddwyr gwasanaethau.

	Cam Gweithredu	Cynnydd
3.	Nodi gwelliannau y gellir eu gwneud a'u rhoi ar waith yn ystod 2024-25 i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn ein Tribiwnlysoedd.	Parhau i gyflawni'r amcan: (gweler uchod) Rydym hefyd wedi nodi gwelliannau pellach y gellir eu gwneud i'r wefan a fydd yn galluogi hyrwyddo'r Gymraeg. Rydym yn gweithio gyda'n hadran TG ar hyn o bryd i weithredu'r gwelliannau hynny.
4.	Asesu cydymffurfiaeth y Tribiwnlys â Safonau'r Gymraeg yn erbyn llinell sylfaen a sefydlwyd yn 2023-24.	Amcan wedi'i gwblhau: Ni nodwyd unrhyw faterion sylfaenol wrth asesu canlyniadau'r hunanasesiad ar gydymffurfiaeth staff â Safonau'r Gymraeg. Caiff hunanasesiad pellach ei gynnal yn 2025-26.
5.	Paratoi Dogfen sy'n amlinellu gofynion Safonau'r Gymraeg i'w rhannu â holl Aelodau'r Tribiwnlys.	Parhau i gyflawni'r amcan: Mae'r Ddogfen wedi'i pharatoi a bydd yn cael ei dosbarthu i holl Ddeiliaid Swyddi Barnwrol yn ystod 2025-26.

Gwaith sydd i ddod 2025-26

1. Asesu cydymffurfiaeth Staff y Tribiwnlys â safonau'r Gymraeg drwy gwblhau hunanasesiad.
2. Diweddarau'r asesiad o sgiliau Cymraeg Deiliaid Swyddi Barnwrol.
3. Dosbarthu Dogfen sy'n amlinellu gofynion Safonau'r Gymraeg i bob Deiliad Swydd Farnwrol.
4. Nodi gwelliannau pellach y gellir eu gwneud a'u rhoi ar waith yn ystod 2025-26 i adeiladu ar y cynnydd a wnaed wrth hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y Tribiwnlys.